

Gary Thomas

POSVÁTNOST MANŽELSTVÍ

Co když Bůh zamýšlel manželství spíše jako cestu ke svatosti než ke štěstí?

TRITON

TRITON
Praha / Kroměříž

Poděkování překladatelky

*Děkuji svému otci, Ing. Josefu Pláteníkovi,
za cennou pomoc při mé práci.*

Gary Thomas

POSVÁTNOST MANŽELSTVÍ

Co když Bůh zamýšlel manželství spíše jako cestu ke svatosti než ke štěstí?

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Thomas, Gary (Gary Lee)

[Sacred marriage. Česky]

Posvátnost manželství : co když Bůh zamýšlel manželství spíše jako cestu ke svatosti než ke štěstí? / Gary Thomas ; z anglického originálu Sacred marriage: What if God designed marriage to make us holy more than to make us happy? ... přeložila Jana Dominika Pláteníková. -- Vydání první. -- Praha : Stanislav Juhaňák - Triton, 2017
ISBN 978-80-7553-433-0 (pdf)

173.1 * 177.6 * 2-423.79 * 27-584.5 * 17.02 * 279.123-1

- manželství - křesťanské pojetí
- láska - křesťanské pojetí
- svatost - křesťanské pojetí
- duchovní cesta - křesťanské pojetí
- smysl života - křesťanské pojetí
- evangelikální teologie
- pojednání

27-5 - Liturgie. Křesťanské umění a symbolika. Duchovní život [5]

Gary Thomas

POSVÁTNOST MANŽELSTVÍ

Co když Bůh zamýšlel manželství spíše jako cestu ke svatosti než ke štěstí?

Stanislav Juhaňák - TRITON

Gary Thomas

Posvátnost manželství

Co když Bůh zamýšlel manželství spíše jako cestu ke svatosti než ke štěstí?

Tato kniha ani žádná její část nesmí být kopírována, rozmnožována a ani jinak šířena bez písemného souhlasu vydavatele.

Copyright © 2000, 2015 by Gary L. Thomas

Published by arrangement with The Zondervan Corporation L.L.C.,
a division of HarperCollins Christian Publishing, Inc.

© Stanislav Juhaňák – TRITON, 2017

Translation © Jana Dominika Pláteníková, 2017

Cover © Renata Brtnická, 2017

Vydal Stanislav Juhaňák – Triton

Vykáňská 5, 100 00 Praha 10,

www.tridistri.cz

ISBN 978-80-7553-433-0 (pdf)

Obsah

1 Největší výzva na světě	
Povolání ke svatosti, ne záruka štěstí	11
2 Léčka romantismu	
Jak nás manželství orientuje k pravému naplnění	15
3 Jak v manželství hledat Boha	
Analogie skrytá v manželství nás poučuje o Bohu	25
4 Škola lásky	
Jak nás manželství učí milovat	33
5 Zbožná úcta	
Manželství nás učí mít druhé v úctě	42
6 Duševní sjednocení	
Dobré manželství podporuje dobrou modlitbu	56
7 Pročišťování v manželství	
Jak manželství odhaluje náš hřích	65
8 Posvátný příběh	
Pěstování vytrvalosti	76
9 Svatý boj	
Přijetí obtíží a budování charakteru	94
10 Padat vpřed	
Manželství nás učí odpouštět	110

11 Učiň mne služebníkem	
Manželství pomáhá utvářet srdce služebníka	124
12 Sexuální svatí	
Manželská sexualita nás může přivádět k duchovnímu vhledu a upevňovat náš charakter	138
13 Svatá přítomnost	
Jak nás může manželství otevírat vnímání Boží přítomnosti	158
14 Svatá mise	
Manželství může rozvíjet naše duchovní povolání, misijního ducha a životní smysl	172
Epilog: Svatý pár	184
Poděkování	188
Otázky k diskuzi	189
O autorovi	198

Věnováno Lise

Kapitola 1

Největší výzva na světě

Povolání ke svatosti, ne záruka štěstí

Určitě se ožeň. Když dostaneš dobrou ženu, budeš šťastný.

Když špatnou, staneš se filozofem.

SOKRATES

Rozpítvám ho.

Podle historiků není zcela jisté, který lékař tenhle nápad realizoval jako první, jisté je však, že tato praxe způsobila revoluci v medicíně. Ochota rozříznout mrtvolu, stáhnout kůži, skalpovat lebku, říznout až pod kosti a vyjmout a prozkoumat orgány pod nimi způsobila v objevování toho, jak funguje lidské tělo, zásadní průlom.

Co se děje uvnitř lidského těla, se lékaři po tisíce let jen domýšleli; říznout do mrtvoly nebyli moc ochotní – spíše to budilo odpor. Někteří se drželi zpět z důvodů náboženského přesvědčení, jiní zas nebyli schopni překonat obavu z rozříznutí lidského hrudního koše. I když si sem tam nějaký odvážlivec troufl otevřít mrtvé tělo i dříve, lékaři začali rutinně provádět pitvu až od období renesance (přibližně 14. až 16. století).

Tehdy se rozpadly dosavadní mylné představy. V 16. století dostal Andreas Vesalius příležitost pitvat těla zločinců, a to mu umožnilo definitivně popřít po tisíce let nesporné představy o anatomii člověka. Jeho anatomická schémata mají nesmírnou cenu. Kdyby však nenašel odvalu k pitvě, nikdy by je nemohl nakreslit.

V této knize bych chtěl udělat totéž – v duchovní rovině. Rozpítváme řadu manželství, rozebereme je a odhalíme, co se v nich vlastně odehrává. Poté budeme pátrat hlouběji, jak z daných situací získat duchovní užitek a odhalit v nich výzvy k růstu. Nepůjde nám o jednoduché odpovědi typu „Tři kroky k lepší komunikaci“ nebo „Šest tipů jak vylepšit milostný život“, protože tohle není kniha, která vám poradí, jak mít šťastnější manželství. Tato kniha pojednává o tom, jak lze výzvy, radosti, obtíže i krásy manželského života využít k tomu, abychom se přiblížili Bohu a rostli jako křesťané.

Jde nám o něco podobného, o čem psal v sedmnáctém století František Saleský. Jelikož to byl nadaný duchovní vůdce, mnoho lidí si s ním dopisovalo o svém duchovním životě. Jedna žena mu psala, jak se trápí a je celá vnitřně rozpolcená, protože se chtěla provdat, ale přítelkyně ji přesvědčovala, aby zůstala svobodná. Prý bude „svatější“, když bude pečovat o svého otce a po jeho smrti se zasvětit Bohu a bude žít v celibátu.

František Saleský nešťastnou mladou ženu uklidnil, aniž by jí však dával levnou útěchu – odpověděl jí, že manželství je nezřídkou tou nejtěžší službou, k jaké se člověk vůbec může zavázat. „Manželský stav vyžaduje mnohem víc ctivosti a stálosti, než kterýkoli jiný. Je permanentním cvičením v umrtvování... I přes nahorklou chuť je možné jej proměnit v med svatého života.“¹

Všimněte si, že Saleský mluví o tom, že manželství nám někdy „hořkne“. Musíme být poctiví, abychom z něj měli duchovní užitek. Musíme přemýšlet o zklamáních, přiznat se ke svým nehezkým postojům a čelit vlastnímu sobectví. Musíme se také vymanit z představy, že obtíže manželského života se dají překonat prostě tím, že se budeme více modlit nebo se naučíme pár jednoduchých pravidel. Mnozí z nás přišli na to, že tyto „jednoduché návody“ fungují pouze na velmi povrchní rovině. Proč tomu tak je? Protože se za tím vším skrývá hlubší otázka, než co udělat pro to, aby naše manželství bylo lepší. Co když Bůh nevymyslel manželství „snazší“? Co když měl v plánu cosi víc než jen spokojenost, pohodlí a realizaci touhy být k zbláznění šťastní, jako by svět byl dokonalý?

Co když Bůh zamýšlel manželství spíše jako cestu ke svatosti než ke štěstí? Co když máme, jak naznačuje sv. František Saleský, přijmout i hořkost, protože se z ní můžeme naučit vytěžit „med svatého života“?

Tím nechci naznačit, že štěstí a svatost stojí proti sobě. Na druhou stranu věřím, že nejšťastnější a nejradostnější život je život v poslušnosti Bohu. John Wesley to vyjádřil hodně směle, když prohlásil, že není možné, aby byl člověk šťastný, když není svatý – a způsob, jakým to vysvětluje, dává smysl. Kdo může být skutečně „šťastný“, je-li plný zloby, závisti a nenávisti? Může být upřímně šťastný, kdo je pohlčen nutkavým podléháním nenasytnému chtíči nebo stálému materialismu? Nenažrance možná těší jídlo, ale určitě ho netěší jeho stav.

Takže se nestavím proti štěstí, to by byla hloupost. Spíše vidím jako problematické, že si příručky o manželství (dokonce i křesťanské) až příliš často kladou za cíl „šťastné manželství“ (definované romanticky ve smyslu příjemných pocitů) – a to je falešný příslib. Štěstí nenajdete na konci cesty s názvem sobectví.

¹ Francis de Sales, *Thy Will Be Done: Letters to Persons in the World* (Manchester, NH: Sophia Institute, 1995), 42.

Tato kniha nahlíží a poukazuje kamsi *za* skutečnost manželství. Hlavním tématem je duchovní růst a manželství je jednoduše kontext, v němž se odehrává. Stejně jako je cestou celibátníka sexuální abstinence a cestou poustevníka samota a izolace, tak je možné brát manželství jako cestu k těmto cílům: rozvinutí osobnosti, upevnění charakteru a růstu v obětavosti, poslušnosti a lásce Boží.

Po staletí byl křesťanský duchovní život v podstatě synonymem pro celibátní spiritualitu a lidé žijící v manželství si mysleli, že k tomu, aby mohli rozvíjet duchovní život, by se museli stát mnichy nebo jeptiškami. Tedy že by museli absolvovat duchovní cvičení vhodná pro svobodné jednotlivce (dlouhé modlitby, které neumožňují péči o děti a manželskou komunikaci, posty, které se těžko aplikují, když vaříte pro rodinu, meditaci v tichu, kterou nelze provozovat, máte-li v domě děti v jakémkoli věku) namísto toho, aby prostě dovolili Bohu používat manželství k očišťování a budování charakteru, k prohloubení modlitby a k rozvoji obětavosti. Místo rozvíjení spirituality, v níž manželství slouží jako cesta ke svatosti, se církve zaměřila na to, jak napodobovat spiritualitu svobodných celibátníků a zároveň žít v rodině. Rodinný život se tak stal překážkou na cestě, místo aby byl prostorem k růstu.

Důvodem, proč je manželský vztah často nahlížen jako sobecký, je, že jsou nezdárná sobecké naše motivace k němu. Mou touhou však je ukázat manželství jako jeden z nejnesobečtějších stavů, do jakého křesťan může vstoupit. Tato kniha nahlíží na manželství podobně, jako se dívali středověcí autoři na klášter: jako životní stav plný příležitostí k růstu a službě Bohu.

Pravděpodobně jste si už uvědomili, že vaše manželství má jakýsi cíl, který přesahuje pouhé pozemské štěstí. Možná byste k jeho vyjádření nepoužili zrovna slovo *svatost*, ale nějak jste pochopili, že za povrchní romantikou, jak nám ji prezentuje populární kultura, existuje jakási transcendentní skutečnost. Tento smysl budeme zkoumat. Rozpítváme spoustu manželství a prozkoumáme, kde skřípe závazek vzájemné odevzdanosti, kde se skrývají nebezpečné postoje, kde jsme nuceni se konfrontovat s vlastní slabostí a hříšností, a budeme se učit, jak v tomto procesu růst.

Podíváme se také, co k tomu říká Písmo, církevní dějiny a křesťanští klasici. Hlavním smyslem této knihy není přimět vás více milovat svého partnera – ačkoli si myslím, že k tomu mimoděk dojde. Hlavním smyslem je poskytnout vám zdroje k tomu, abyste více milovali svého Boha, a pomoci vám uvědomit si lépe, jaký je jeho Syn. Přinejmenším nově pochopíte a oceníte člověka, s nímž jste se vydali na tuto cestu.

Modlím se také za to, aby vám tato kniha pomohla více milovat manželství jako takové a abyste ho byli schopni více ocenit. A rovněž aby vás inspirovala k větší angažovanosti ve vztahu k vašemu partnerovi. Když si člověk uvědomí, že je něco „posvátné“, nestane se to pro něj nudným, ale naopak probudí

se v něm nová úcta a bude se mu tajit dech u vědomí, že cosi, co možná bral jako samozřejmost, je mnohem hlubší, mnohem více oživující a život proměňující, než si kdy myslel.

Miluju manželství a miluju manželství, v němž žiju. Mám rád jeho zábavné, příjemné a snadné stránky, ale také ty náročné – ty, které mne frustrují, ale pomáhají mi poznávat sama sebe i mou partnerku v hlubší rovině, ty stránky, které jsou bolestivé a přibíjejí na kříž, i poznávat ty stránky, které u sebe nesnáším, které mne srážejí na kolena a ukazují mi, že se potřebuji učit milovat Boží láskou a ne se jen více snažit. Manželství mne dovedlo k hlubšímu porozumění, k větší zbožnosti a k zážitku společenství, o němž jsem ani netušil, že existuje.

Posvěcování jsem si zvolil jako svůj způsob života. A když jsem ho začal aplikovat na manželství, začalo to proměňovat každý den mého života. Věřím, že to může zafungovat stejně i u vás.

Kapitola 2

Léčka romantismu

Jak nás manželství orientuje k pravému naplnění

Jako vše, co není nedobrovolným výsledkem pomíjivých emocí, ale utváří se vůlí a časem, je každé manželství, ať už šťastné, či nešťastné, nekonečně zajímavější, než jakýkoli – byť sebevášnivější – romantický úlet.

W. H. AUDEN

Ačkoli se může představa, že cílem manželství je svatost, zdát radikální a nezvyklá, pojetí „romantické lásky“ tak, jak ji známe z filmů, písní a románů, bylo našim předkům vyloženo cizí. Byly jistě výjimky – když si člověk přečte třeba Píseň Písní – ale celkově vzato, představa, že manželství má zahrnovat vášně, vzrušení a naplnění, je výsledkem poměrně nedávného vývoje v historii lidstva a začala se uplatňovat ke konci jedenáctého století.²

Tím nechci říci, že romantika sama o sobě nebo touha po romantičtějším vztahu je nutně špatná; nakonec Bůh člověka stvořil tak, že má tento romantický komponent zabudován v chemii mozku, a dobrá manželství pracují na tom, aby si romantiku a smysl pro ni udržely. Ale myšlenka, že se manželství dá vystavět pouze na romantice, anebo že romantické pocity jsou při výběru životního partnera důležitější než cokoli jiného, už mnohá manželství poslala ke dnu.

Romantismus dosáhl největšího rozmachu prostřednictvím děl básníků v 18. století: Wordswortha, Coleridge a Blakea a jejich literárních následovníků Byrona, Shelleyho a Keatse. Tito básníci vášnivě hájili názor, že oženit se z jiného důvodu než z „lásky“ (která byla definována převážně pocity a emocemi) je zločinem proti sobě samému, a životy mnohých z nich byly parodiemi plnými nezodpovědnosti a tragédií.

Například jedním z autorů, kteří se horlivě hlásili k této romantické představě, byl autor erotických románů D. H. Lawrence, jehož mottem bylo:

² Derick Sherwin Bailey, *The Mystery of Love and Marriage: A Study in the Theology of Sexual Relation* (New York: Harper, 1952), 4.

„Nechci mít nic do činění s ‚měl bys‘!“ Lawrence se zamiloval do vdané ženy Friedy Weekley a pokoušel se ji odloučit jejímu manželovi, jak mu velela „láska“. Součástí jeho ne příliš ušlechtilých úskoků bylo, že Friedě poslal dopis, v němž ji prohlašuje za nejužasnější ženu v celé Anglii.

Jako vdaná žena se třemi dětmi, která už pár milostných avantýr zažila, prohlédla paní Weekleyová Lawrencův úskok a chladně mu odpověděla, že je jí jasné, že zatím mnoho Angličanek nepoznal.³

Katherine Anne Porterová si ve svém pronikavém a udivujícím pojednání o manželství (se zajímavým titulem „Nutný nepřítel“) ze 40. let minulého století stěžuje, jak se „romantická láska po staletí potají vkrádala do manželských postelí a vnášela tam absurdní představy o tom, že láska je nikdy nekončícím jarem a manželství je dobrodružství, které je tu od toho, aby člověku zajistilo osobní štěstí.“⁴ Podle Porterové (a já s ní souhlasím) je lidstvo ve stavu, kdy si musí „lovit střípky štěstí“ z nevyhnutelných trápení života.⁵

Porterová podrobně rozebírá výšiny i slabiny manželství a toto píše o čerstvé nevěstě:

Tato velmi moderní mladá žena stojí před nejstarším a nejošklivějším dilematem manželství. Když pomalu zjišťuje, že je schopna nenávisti k manželovi, kterého oddaně miluje, je zděšena, šokována a plná pocitů viny a zlověstných předtuch. Občas je k němu schopna cítit nenávist tak zuřivě a tajuplně, stejně strašlivě, jako často v dětství nenáviděla své rodiče a sourozence, ač je milovala... Myslela si, že z toho vyrostla, ale je to tu zas, jakýsi element v její vlastní přirozenosti, který nedokáže ovládnout, nebo se bojí, že nedokáže. Kdyby mohla, musela by před manželem tuto oblast svých citů skrýt, stejně jako ji skrývala před rodiči – a to ze stejného, jistě pochybného a sobeckého důvodu: protože nechce přijít o jeho lásku.⁶

Porterová varuje, že pokud by tato mladá žena stavěla pouze na romantickém pohledu na manželství, přišla by o „pokoj v duši. Bojí se, že její manželství ztroskotá, protože... občas cítí bolestný odpor ke svému manželovi a není schopna si to přiznat, jelikož kdyby to připustila, narušila by svou představu o tom, jak má láska vypadat.“⁷

³ Nakonec však Frieda kvůli Lawrencovi opustila manžela a děti. Tento příběh i příběhy několika dalších literárních manželství se líčí v díle Johna Tytella *Passionate Lives* (New York: Birch Lane, 1991).

⁴ Katherine Anne Porter, „The Necessary Enemy“, in *The Collected Essays and Occasional Writings of Katherine Anne Porter* (New York: Delacorte, 1970), 185.

⁵ Tamtéž.

⁶ Tamtéž, 182–183.

⁷ Tamtéž, 185–186.

Romantická láska postrádá pružnost. Nelze ji rozšířit; jednoduše se rozpadne. Zralá láska – taková, jakou vyžaduje dobré manželství – *musí* být schopna se rozšiřovat, neboť lidská hříšnost způsobuje, že v sobě všichni neseme konfliktní emoce. „Její nenávisť je skutečná, jako je skutečná její láska,“ vysvětluje Porterová stav mladé ženy.⁸ Taková je pravda o lidském srdci a nelze se jí vyhnout, když se spolu dva hříšní lidé zavážou žít.

Sňatek nás volá k následování našich nejvyšších – v podstatě téměř nedosažitelných – ideálů a toho nejlepšího v nás. Je to způsob, jakým *chceme* žít. Ale každodenní život v manželství nám připomíná, že jsme hříšníci, kteří žijí ve značně porušeném světě. Toužíme po lásce, ale příliš často klesneme k nenávisti a lhostejnosti.

Každý zralý pohled na manželství, který je vnímavý k duchovní stránce, musí stavět na dospělé lásce, ne na romantice. To nás však okamžitě staví do opozice k všeobecně rozšířené kultuře.

Ve svém klasickém díle *Rady zkušeného d'ábla* se C. S. Lewis satiricky vysmívá posedlosti romantikou, která je naší kultuře vlastní. Dábel Zmarchrob, který je mentorem d'ábla Tasemníka, se škodolibě raduje:

Lidem, kteří nemají dar zdrženlivosti, namluvíš, aby nehledali manželství jako řešení, protože si myslí, že „nejsou zamilovaní“, a díky nám jim všechny ostatní motivy připadají nízké a cynické. Ano, to si oni doopravdy myslí! Bouří citu považují za něco vyššího, než je úmysl věrnosti ke společenství, jehož cílem je vzájemná pomoc, uchování čistoty a předávání života.⁹

Myslím, že většina z nás, kteří žijeme v manželství delší dobu, pochopila, že horská dráha romantické zamilovanosti po čase přechází v jednotvárnou dálnici: dlouhá monotónní období s občasným nadjezdem. Když k tomu dojde, různé dvojice na to reagují různými způsoby. Mnozí vztah ukončí a pokoušejí se dosáhnout vášnivé romantiky s novým partnerem. Jiné páry klesnou do jakési manželské guerilly, kde každý z partnerů viní toho druhého z vlastní nespokojenosti či nudy. Některé páry se rozhodnou spolu prostě nějak vyjít. A jiné zkoušejí hledat hlubší duchovní smysl toho, co musí pod tlakem okolností prožívat v intimní blízkosti manželského soužití.

Před výzvami života v manželství můžeme utéct – stejně jako utíkali lékaři před lidským tělem a bránili se ho rozříznout a podívat se, co se uvnitř skrývá. Anebo si můžeme přiznat, že tyto výzvy se skrývají v každém manželství a že nezbyvá, než jim čelit a neuhýbat před nimi. Když přijdeme na to, že v každém

⁸ Tamtéž, 186.

⁹ C. S. Lewis, *The Screwtape Letters* (New York: Macmillan, 1951), 94–95. Česky: C. S. Lewis, *Rady zkušeného d'ábla*, Praha: Zvon, 1992, 54.

manželství je nutné se potýkat s podobnými problémy, lze předpokládat, že v Božím plánu má manželství cíl a smysl, které přesahují něco tak iluzorního jako pozemské štěstí.

Tato kniha pátrá po Božím záměru a smyslu manželství a klade si následující otázku: Jakým způsobem lze v problémech a výzvách, které manželský život přináší, nacházet příležitosti více poznávat a milovat Boha?

Pro účely tohoto pojednání odhalilo podrobnosti ze svého manželského života nespočet mladých párů, a tak bude, myslím, fér, abych nejprve předložil k pitvě mé vlastní manželství.

Nečekané zásnuby

Často si s Lisou říkáme, co by se stalo, kdyby řekla ano.

Ještě na koleji, když jsme spolu chodili, jsem ji jednou během odpoledního volna na duchovní obnově pozval, aby si s námi šla házet létajícím talířem.

„Ne, díky,“ řekla Lisa. „Asi se spíš půjdu projít.“

Nedávno se vrátila z letního misijního pobytu v Mexiku a na této obnově jsme měli příležitost se po čase odloučení znovu sblížit. Znali jsme se od začátku střední školy. Chodili jsme spolu asi rok a začínalo to být závazné. Lisa tehdy nevěděla, že jsem požádal svého nejlepšího kamaráda Roba Takemuru, aby se se mnou modlil o poznání, zda mám Lisu požádat o ruku. A já jsem tehdy zase nevěděl, že Lisa strávila minulou sobotu odpoledne prohlížením svatebních šatů s matkou, jen tak „pro každý případ“.

Trochu mne mrzelo, že Lisa není moc vstřícná, tak jsem řekl: „Dobře, tak nepůjdu hrát ani já.“

„Jen běž,“ Lisa na to. „Klidně se projdu sama.“

„Ne, ne, půjdu s tebou,“ řekl jsem.

Asi tři čtvrtě hodiny jsme šli podél řeky v nádherném údolí na okraji národního parku Glacier a povídali si. Najednou jsem přestal sbírat kamínky a zničehonic jsem Lise řekl: „Rád bych si tě vzal za ženu.“

Lisa údivem otevřela pusou. „To mne žádáš o ruku?“ řekla užasle.

Souhlasně jsem přikývl, šokovaný stejně jako ona. Lisa ke mně přistoupila a objala mne.

„To má být souhlas?“ zeptal jsem se a teď souhlasně kývla hlavou Lisa.

„Páni,“ řekla po chvíli. „Představ si, že bych si s vámi šla házet.“ Zasmáli jsme se tomu a následující chvíle jsme prožívali citovou blízkost, jakou jsem dosud neznal. Takové zvláštní, až mystické splynutí duší. Odehrávalo se cosi v nás a kolem nás, co převyšovalo zážitek fyzické blízkosti. Něco tak hlubokého, smysluplného a úžasného dosud ani jeden z nás nezažil.

Po dalších devět měsíců jsme – jako všichni snoubenci – plánovali společnou budoucnost. Diskutovali jsme o všem možném: o práci, o rodině, o studiu semináře, cestě na misie a službě Bohu. Bylo to intenzivní období a často jsme se modlili: „Pane, jsme tvoji, zaved' nás kamkoli chceš, a používej nás, jak chceš.“

Až do svatební noci jsme spolu nespali, takže jsme se během líbánek vznášeli ve sladkém opojení, ovšem jakmile jsme se z nich vrátili, tíha skutečnosti na nás dohledla jako hustá mlha.

Jelikož jsem měl v plánu šetřit na studia semináře, bydleli jsme první měsíce našeho manželství v malinkatém domečku, který nám rodinný přítel nabídl k využití zdarma. Domek byl na samotě, a když jsem dva dny po návratu z líbánek odešel do práce a Lisa tam zůstala sama, přepadl ji pláč.

Byl hezký slunečný den, tak mi volala do práce, jestli bych nepřijel trochu dříve, abychom si mohli zajet k jezeru. Myslel jsem si, že se zbláznila: „Nemůžu přece odjet dřív z práce jenom proto, že je venku hezky!“ protestoval jsem. „Navíc jsem v práci čerstvě nastoupil!“

„A k čemu jsme se teda brali, když se s tebou vidím méně, než když jsme byli snoubenci?“ stěžovala si.

A skutečně, proč vlastně?

Přeskočme o deset let dále. Tehdy jsme měli tři malé děti, z nichž dvě ještě nosily plíny, a já jsem pracoval v pastoraci. Stále jsme tak tak vycházeli finančně a bydleli jsme v městském domě v severní Virginii. Právě jsme se chystali na náš pravidelný páteční rituál – velké prádlo a zhlédnutí filmu.

„Co mám půjčit za film?“ ptal jsem se Lisy, když jsem bral klíče a vycházel z domu.

„Jé, tak co nějakou romantickou komedii?“ odpověděla Lisa.

Otrásl jsem se. Poslední tři filmy, na které jsme se dívali, byly romantické komedie. Přišlo mi nesnesitelné znovu sledovat, jak se za značně nepravděpodobných okolností dá dohromady neuvěřitelně krásný pár, zamilovanost přejde v konflikt a poté se dvojice dalších šedesát minut znovu zamilovává.

Vzdechl jsem, podíval se na Lisu a řekl: „Promiň, ale toho už nejsem schopen. Potřebuju vidět aspoň jeden výbuch budovy a dopravní nehodu. Uvidíme, jestli se mi podaří najít něco, kde by k tomu bylo trochu romantiky – udělám, co bude v mých silách.“

Vyšel jsem po schodech z domu a pomyslel si: *Kdy jen se z našeho „Bože, změň skrze nás svět“ stalo „Pustíme si Arnolda Schwarzeneggera nebo Julii Robertsovou?“* Nevybavil jsem si žádné rozcestí nebo světelný ukazatel, který by na naší cestě ukazoval tím směrem, ale jaksi se to stalo.

Vzpomínal jsem na silné pocity toho večera, kdy jsme se zasnoubili, na radostné dobrodružství líbánek, na vyplňování přihlášky na misijní cestu i na to, jak jsme si přivezli z porodnice domů první dítě – ale teď, o deset let později,

jsme se „dopracovali“ ke sledování zamilovaného příběhu jiných podle Hollywoodského scénáře.

Toho večera mne nenapadla žádná odpověď, ale poctivý pohled na naši situaci mnou rozhodně otřásl. Co to vlastně je, tahle záležitost jménem manželství? Jak jsem se v tom celém vlastně ocitl? Copak to nemá už žádný další smysl než tohle?

„Je pro muže lépe, když žije bez ženy“

Křesťanem jsem od poměrně raného věku. Vlastně si stěží dokážu vzpomenout na chvíli, kdy by Bůh nebyl živě přítomný v mém životě. Z toho důvodu jsem se velmi brzo cítil silně přitahován k Ježíši.

Ale byl jsem přitahován nejen k Ježíši; pamatuju si, že mne taky přitahovaly dívky. Už ve školce jsem byl vášnivě zamilovaný do jedné černovlásky! V páté třídě jsem se poprvé držel s dívkou za ruku. Bruslili jsme spolu na kluzišti, červenalí se a bylo to jak v oné populární písni *Já se vznáším*. Opravdu jsme se tak cítili!

Když jsem dospíval, stávalo se, že mezi těmito dvěma druhy přitažlivosti vznikalo nemalé napětí. Muž, kterého jsem nejvíce obdivoval a podle jehož vzoru jsem chtěl žít, byl svobodný. Jakožto velký fanda křesťanské klasiky – starých tisků o pěstování důvěrného vztahu s Bohem – jsem si byl plně vědom dlouhodobé tradice celibátu a existence řeholní formy života, v níž řeholníci, mniši a jeptišky žijí své zasvěcení Bohu natolik radikálně, že se zavazují žít bez manželství a sexu. Protože jsem věděl, že měli hlubokou lásku k Bohu, část mne samého toužila žít takovým stylem života. Chtěl jsem být vydán pro Krista a v době studií jsem bojoval se slovy apoštola Pavla „Je pro muže lépe, když žije bez ženy“ (1 Kor 7,1).¹⁰

V dějinách křesťanství byli vlastně věřící žijící v manželství často neoficiálně (a zhusta nehorázně) považováni za křesťany druhé kategorie, kteří se zpronevěřili mravnímu ideálu nebo byli příliš slabí na to, aby ovládali své sexuální pudy. Svátý Augustin byl přesvědčen, že se vyjadřuje vlídně, když napsal, že plození potomstva je dobré k tomu, „aby manželské spojení vytvořilo ze zla vášně něco dobrého.“¹¹ Ačkoli Písmo je neomylné, křesťanská historie neomylná není a vyskytují se v ní nepodložené předsudky.

¹⁰ Až později jsem pochopil, že zde Pavel nejspíše opakuje výrok Korinťanů – ale určitě to není místo, na němž by se daly dobře rozebírat složitosti řečtiny a její větné stavby. Za nejdůkladnější a nejlépe věcně podložený komentář, jaký jsem k této pasáži 1. listu Korinťanům četl, považuji komentář Gordona Fee (*Grand Rapids: Eerdmans, 1994*).

¹¹ Citace je z díla Evelyn Eaton Whiteheadové a Jamese D. Whiteheada *A Sense of Sexuality: Christian Love and Intimacy* (New York: Doubleday, 1989), 100.

Není pochyb o tom, že „první papež“, svatý Petr, byl ženatý (jinak by Ježíš těžko mohl uzdravit jeho tchyni!). V Písmu jsou ale také důkazy, že se mladé vdovy v prvním století zasvěcovaly k životu v celibátu. Kolem roku 110 po Kristu skládali celibátníci sliby po vzoru manželské slibu. To se pak institucionalizovalo a ve třetím století už nebylo nic neobvyklého, že se někdo zavázal k celoživotnímu celibátu. Ve čtvrtém století už takové sliby dostaly plně liturgickou formu.¹²

Křesťanství sice vzniklo ze židovství – náboženství, v němž manželství bylo považováno za náboženskou povinnost¹³, ale netrvalo dlouho a během staletí spirituálně-teologických pojednání o tom, jak růst ve víře, lépe se modlit a přiblížit se Bohu, se věřící žijící v manželství takřka vypařili. Většina klasické křesťanské literatury byla psána zasvěcenými osobami žijícími v celibátu pro zasvěcené osoby žijící v celibátu.

Ženatí a vdané se mohli pouze chabě pokoušet napodobovat duchovní život svobodných celibátníků a nikoho nenapadlo seriózně uvažovat o tom, že by bylo možné žít duchovní život *skrze* manželství. Namísto toho se zdůrazňovalo, že je třeba žít duchovním životem a hledat Boha *navzdory* tomu, že žijete v manželství.

Něco z této zátěže jsem si přinesl do manželství i já, ale brzo se mi otevřely oči a zahlédl jsem jinou skutečnost. Vzpomínám, jak se mne bratr ptal, jaké to je žít v manželství. Chvilí jsem se zamyslel a řekl mu: „Chceš-li mít volné kapacity pro službu Ježíši, zůstaň svobodný – to je bez debaty. Manželství člověka hodně zaměstnává. Jestli se ale chceš stát Ježíši více podobným, těžko si k tomu lze představit lepší příležitost, než se oženit. Život v manželství tě nutí čelit určitým osobnostním problémům, které bys jinak řešit nemusel.“ Začínal jsem si tehdy uvědomovat, že je možné Boha hledat *v* manželství, nikoli *navzdory* manželství. Manželství mi nemuselo být překážkou na duchovní cestě, ale mohlo se stát tím, co mi na ní pomáhá.

Ježíš ovšem prožil celý život v celibátu, takže je trochu ironické tvrdit, že je možné si vybrat manželství jako cestu, jak se mu připodobnit. Ale i Ježíš žil v rodině, a jak upozorňuje Betsy Ricucciová, ve chvíli, kdy se nad ním zjevil Otec a prohlásil: „Toto je můj milovaný Syn, jehož jsem si vyvolil,“ nebyl ničím víc než členem rodiny. Co pro to Ježíš udělal, že se mu dostalo takové proklamacce? Nic víc, než že žil s v domě svého otce, ctil své rodiče a pomáhal otcovi v tesařské dílně. Zjevně to k tomu, aby v něm Bůh našel zalíbení, stačilo.¹⁴

¹² Viz Mary Anne McPherson Oliver, *Conjugal Spirituality: The Primacy of Mutual Love in Christian Tradition* (Kansas City: Sheed and Ward, 1994), 12.

¹³ Jeden rabín dokonce říká, že muž, který se neožení, není plně mužem (viz tamtéž).

¹⁴ Gary a Betsy Ricucci, *Love that Lasts: Making a Magnificent Marriage* (Gaithersburg, MD: PDI Communications, 1993), 95.

Život v rodině rozhodně není žádným zpronevřením se křesťanským mravním ideálům – poté, co nějakou dobu žijete v manželství, poznáte sami, že upřednostňování života v celibátu je trochu přehnané. Když se to vezme kolem a kolem, sexuální stránka společného soužití je pouze jeho zlomkem. Vzpomínám, jak když jsem jako první z naší skupinky přátel vstoupil do manželství, se mne jeden z jejích členů ptal, jestli ještě může přijít na návštěvu bez ohlášení.

„No, radši předtím zavolej,“ řekl jsem mu s vážnou tváří. „Manželé doma běžně chodí celý den nazi, víš.“ Na malou chvíli mi to skoro zbaštil!

V manželství je „řeholním“ faktorem závazek být spolu 24 hodin denně, 7 dní v týdnu. To je ten tavicí kotlík, v němž jsme hněteni do podoby Kristovy. Namísto klášterního vstávání ve tři hodiny v noci na matutina jde o to, kdo vstane přebalit dítě.

Život v manželství je výzvou ke zcela novému, nesobeckému způsobu života. K tomuto náhledu jsem dospěl, když byla Lisa s dětmi na cestách a já jsem zůstal doma a pracoval. Vypadalo to, že mám poprvé za náš společný život volnou sobotu jen pro sebe. Kam jen má paměť sahá, každý víkend po probuzení jsem s Lisou probíral, co budeme jako rodina dělat, a už jsem si skoro neuměl položit otázku, co chci dělat *já* – i když jsem si ji ještě jako svobodný každou sobotu ráno kladl.

Jakákoli situace, která mne nutí čelit vlastnímu sobectví, má nezměrnou duchovní hodnotu – a já jsem začal pomalu objevovat, že hlavním smyslem manželství nemusí nutně být štěstí, ale že jím je spíše svatost. Ne že by Bůh měl něco proti štěstí, nebo že by se šťastný život a svatost vzájemně vylučovaly. Ale když jsem pohlížel na manželství optikou hledání svatosti, stavělo ho to v mých očích do zcela jiné perspektivy.

„Abyste se však uvarovali smilstva“

Z tohoto hlediska mi připadá fascinující, že Pavel krátce poté, co se vyjádří v tom smyslu, že je pro muže dobré, aby se zdržel sexuálního vztahu se ženou, naváže těmito slovy: „Abyste se však uvarovali smilstva, ať každý má svou ženu a každá svého muže“ (1 Kor 7,2).

Ačkoli se tento úryvek týká sexuálního vztahu, můžeme zmíněný princip aplikovat širěji, i za hranice fyzické intimity. Jelikož je v nás tolik hříšného – ne pouze chtíč, ale také sobectví, nespravedlivý hněv, snaha ovládat, dokonce nenávisť – máme vstoupit do důvěrného vztahu s jinou osobou, abychom mohli tyto hříšné sklony v nás potírat ve světle toho, co nám o nás odhalí společný život v těsné blízkosti. Jinými slovy, manželství není pouze cestou, jíž Bůh přináší spásu do oblasti naší sexuality; je to také způsob, jímž nás může osvobozovat v jiných oblastech našeho života.

V manželství jsem v sobě odhalil obrovskou míru nezralosti. Klíčem však bylo změnit pohled na manželství: pokud by smyslem manželství bylo šťastně si užívat zamilovanosti (což podle neurovědy není možné déle než 12–18 měsíců), pak bych musel každé dva tři roky vstoupit do nového manželství. Pokud mi ale jde o to nechat se Bohem zevrubně proměňovat, pak se musím zaměřit spíše na to, jak změnit *sebe*, než jak změnit partnerku. Skoro by se dalo říci, že čím by bylo soužití s touto konkrétní partnerkou těžší, tím větší bych měl příležitost duchovně růst. Tak jako nás musí stát nějakou námahu tělesné cvičení, tak i „vztahové“ cvičení nás musí něco stát, má-li pravdivě tříbit srdce.

Nerozhodl jsem se změnit sám sebe proto, abych měl pohodovější manželství, abych v něm byl šťastnější a spokojenější, ale rozhodl jsem se přistupovat k manželství jako k jedné z mnoha životních situací, které mi pomáhají nacházet smysl, cíl a naplnění v Bohu. Lisa mne nemůže plně učinit šťastným. Je zajisté skvělou manželkou, která předčí všechny moje sny, prožíváme spolu mnoho hezkého, ale to vše je také zatíženo každodenními nároky, úkoly a očekáváními, jako jsou placení účtů, úklid domu, zajištění živobytí, výchova dětí.

Jde mi, řekl bych, o celostnější, hlubší smysl toho všeho a plnější chápání cíle této celoživotní pouti ve dvou. Jako člověk, který věří, že základní smysl nacházíme ve vztahu s Bohem, bych chtěl probádat, jak mě může manželství k Němu přivádět blíž.

A je tu další důvod ke zdůraznění této skutečnosti: Manželství je pro každého z nás něčím dočasným, díváme-li se optikou věčnosti. Můj vztah s Bohem i vztah Lisy s Bohem přežije manželský vztah mezi námi. Velmi pravděpodobně přijde čas, kdy já nebo Lisa předejdeme toho druhého na věčnost. Ten druhý zde zůstane sám a nebude už v manželství se zemřelým partnerem – možná dokonce vstoupí do manželství s někým jiným.

Pro křesťana je manželství spíše než realitou konečnou realitou předposlední. Díky tomu můžeme vidět mnohem větší smysl ve společném prohlubování vztahu s Bohem a ve vědomí, že jen on může utišit bolest a touhu našich duší. Nestačí, když budeme pracovat na tom, aby byl náš společný domov příjemný a prozářený pokojem, udržovat sexuální život svěží a zábavný či dělat nějaké povrchní změny, které přinejmenším udrží dojem vzájemné úcty a zdvořilosti. Srdce každého z nás touží nejvíce po důvěrném vztahu s Bohem, který nás stvořil. Když bude tento vztah v pořádku, nebudeme mít tak přísné nároky na své manželství a nebudeme od druhého vyžadovat, aby vyplnil naši duchovní prázdnotu. Pokud nenaplní nejhlubší touhu našich srdcí Bůh, nebudeme nikdy spokojeni – a to ani kdyby byly naplněny naše jiné „touhy“! Proto základem spokojeného života je nacházet naplnění v Bohu. Tím, že od manželství čekáme příliš mnoho, mu můžeme snadno škodit.

Bohužel, jako chybný člověk nemohu Lisu ocenit a těšit se z ní tak, jako Bůh. Nejsem schopen jí ani porozumět tak, jak touží být chápána. Kdybych já

měl za manžela sám sebe, občas bych se se sebou docela nudil, takže je jen pochopitelné, že se mnou Lisa někdy prožívá nudu, nebo ji život se mnou vyčerpává.

Jedna věc je jistá: Lisa se na mne nemůže dívat tak, jako bych pro ni byl Bohem. A i když se já jen pokusím milovat ji tak, jak ji může milovat jenom Bůh, pokaždé selžu na celé čáře. Dělán, co umím, ale dennodenně vidím, že na to nestačím.

Hledání lásky na nesprávných místech

Musíme si stále připomínat, jak pošetilé je hledat u druhých to, co nám může dát jen Bůh. Naši blízcí přátelé mají syna jménem Nolan. Když mu byly čtyři roky, viděl mne nést jakési velké krabice a zeptal se mne s dětskou upřímností: „Gary, jsi nejsilnější, nebo je nejsilnější Bůh?“

Jeho táta se tomu smál až příliš hlasitě. Samozřejmě, že je absurdní porovnávat svou fyzickou sílu s Boží. Ale kolik z nás dospělých se už kolem sebe rozhlíželo s otázkou: „Naplníš moje touhy ty, nebo Bůh?“ Z nějakého důvodu nám tato otázka nezní tak absurdně jako ta o fyzické síle, ale měla by.

Jsem přesvědčen, že spousta nespokojenosti, kterou v manželství zažíváme, pochází z toho, že od něj čekáme příliš. Ačkoli je manželství úžasná instituce, která zračí Boží tvůrčí genialitu, chceme-li získat tu největší porci svého životního naplnění ze vztahu s partnerem, požadujeme od něho příliš. Bůh manželství nestvořil proto, aby mu konkurovalo, ale aby k Němu odkazovalo. Jistě, nepochybně bychom v manželství měli zažívat chvíle štěstí, smyslu a celkový pocit naplnění. A zajisté, společné hledání Boha skrze manželství je naplňující samo o sobě. Moje žena však nemůže být Bohem a já jsem stvořený s duší prahnoucí po Bohu. Cokoli menšího než Bůh mne nenasytí a budu stále vyprahlý.

A teď to začne být *skutečně* zajímavé. Když se na celou věc podíváme v tomhle světle, místo abychom manželství viděli jako něco, co Bohu konkuruje nebo je překážkou na cestě za Ním, může nás naopak k Bohu směřovat. A to je myšlenka natolik významná, že si zaslouží samostatnou kapitolu.

Kapitola 3

Jak v manželství hledat Boha

Analogie skrytá v manželství nás poučuje o Bohu

[Manželství] nemilosrdně odhaluje nejtemnější místa lidské povahy,
jako by na ně namířilo obrovský světlo.

KATHERINE ANNE PORTER

Po dobu asi deseti let po maturitě jsem jezdíval spolu s osmi svými někdejšími spolužáky na pravidelnou víkendovou duchovní obnovu. Na jedné takové obnově si mne vzal stranou kamarád a zmínil se mi, že uvažuje o tom, že se večer vrátí domů, protože se s manželkou snaží počít další dítě a podle jejich počtů by takhle noc měla být ta pravá.

„Jeď,“ povzbuzoval jsem ho. „Můžeš být na snídani zpátky.“

„Já nevím...“ řekl váhavě.

„Jen jeď,“ řekl jsem o něco důrazněji a k přesvědčování se přidal ještě další kamarád.

Nakonec se kamarád nechal přesvědčit a jel domů. Té noci s manželkou počali dítě.

Když se dnes na to dítě dívám, musím se usmát, když si představuju, jestli se kdy doví, jak blízko byla možnost, že vůbec nebude existovat. Je jen málo tak závrtně oslnivých skutečností, jako spolupráce s Bohem na vzniku nového života. Kdyby můj kamarád se ženou čekali další měsíc, měli by třeba holčičku, nebo chlapce menší postavy, nebo chlapce s tmavými vlasy. To je úžasné.

Tato stránka manželského života – spolupráce na vzniku nového života – by měla být obzvlášť naplňující pro křesťany (a je to hlavní důvod, proč nemožnost počít dítě je pro mnohé páry tak bolestivá). Obraz Boha jakožto Stvořitele je pro Jeho autoritu, identitu i smysl Jeho existence zásadní. Celá Bible se vlastně točí okolo faktu, že Bůh je Stvořitel. První, co se o Bohu dovídáme v knize Genesis (Gen 1,1), je, že stvořil nebe a zemi. Poslední obraz Nového Zákona líčí Boha, který tvoří nové nebe a novou zemi. Když Bůh říká: „Hle, všechno tvořím nové!“ (Zj 21,5), slovo *tvořím* je v přítomném čase. Je to proces, který probíhá. Bůh tvoří věčnost.

Toto je jen jedna z mnoha podobností spojujících konkrétní aspekty manželství s poznáváním Boha. Celým Písmem se vine předlouhá nit přirovnávání vztahu Boha a vyvoleného národa k manželství. V této kapitole probádáme, jak nám tyto různé analogické aspekty umožňují ze zkušenosti manželského života poznávat, jaký je Bůh – prožíváním manželství můžeme Boha poznávat novým způsobem.

Božská romantika

Prorok Ozeáš nás uvádí do překvapující skutečnosti, že Bůh pohlíží na svůj vyvolený lid jako manžel na manželku. „V onen den, je výrok Hospodinův, budeš ke mně volat: ‚Můj muži‘ a nenazveš mě už ‚Můj Baale‘ ... Zasnoubím si tě navěky“ (Oz 2,18; 2,21). Zamysleme se nad rozdílem mezi manželem a bůžkem a nad tím, co v nás tato přirovnání vyvolávají. Bůh chce, abychom se k němu vztahovali s poslušností, která pramení z lásky a důvěrného vztahu, a ne ze strachu; s oddaností božsko-lidskému spojení, ne ze slepého vyznávání principů. Manžel chová ke své ženě lásku – ve vztahu uctíváče a modly nic takového nenajdeme.

Jak vidíte Boha – jako modlu nebo jako manžela?

Izaiáš užívá obrazy manželského vztahu ke zdůraznění toho, jak se Bůh raduje ze svého lidu: „Jako se mladík žení s pannou, tak se tvůj synové ožení s tebou. A jako se ženich veselí z nevěsty, tak se tvůj Bůh bude veselit z tebe“ (Iz 62,5). Ve světě, v němž žijeme, je mnoho lidí příliš zaměstnaných na to, aby to postřehli. Ale Bůh se z nás *raduje a veselí*. Jeho nadpřirozené srdce se mu z nás rozbuší radostí.

Ježíš přirovnání k manželství čas od času používá také: mluvil o sobě jako o ženichovi (Mt 9,15) a o nebeském království jako o „svatební hostině“ (Mt 22,1–14). Tento obraz je přenesen i do momentu vyvrcholení lidské historie, když se v knize Zjevení mluví o „Beránkově svatbě“, k níž se „jeho choť připravila“ (Zj 19,7).

Porušení věrnosti Hospodinu bývá vyobrazováno také analogicky k manželství. Jeremiáš přirovnává uctívání model k cizoložství: „Pro všechno cizoložství, jehož se ta izraelská odpadlice dopustila, jsem se rozhodl, že ji propustím, a dal jsem jí rozlukový list“ (Jer 3,8). Ježíš navazuje na tutéž metaforu, když mluví o zpronevěřilém pokolení (Mk 8,38). Nemá v tomto kontextu na mysli sexuální prohřešky, ale trápí ho duchovní nevěra vyvoleného národa, který se zpronevěřuje snoubeneckému vztahu s Bohem.

V průběhu křesťanských dějin duchovní učitelé probádali podobnosti mezi manželským svazkem a tajemstvími víry, která v sobě nějak zahrnují spojení:

vedle Trojice je to také spojení božského a lidského v osobě Ježíše Krista, Eucharistie, při níž chléb a víno společně zpřítomňují oběť Kristova Těla a Krve; spojení Krista a Jeho církve a další analogie.

Přemítání o těchto analogiích nejsou pouze zábavné slovní hříčky. Pro křesťany, kteří se snaží získat skrze zkušenost manželského života hlubší duchovní vhledy, je vědomí těchto souvislostí nezbytné k solidní reflexi a rozjímání. Bůh se stal člověkem, abychom ho mohli poznávat. Stejně tak Bůh nestvořil manželství, jen aby nám zpříjemnil množení světové populace a poskytl stabilní společenskou instituci k lidskému prospěchu. Daroval lidem manželství jako jeden z ukazatelů, směřujících k Jeho věčnému, duchovnímu bytí.

Jelikož je kapacita lidské mysli omezená, potřebujeme k tomu, abychom lépe pochopili skutečnost v její hloubce, symboliku. Symbolika manželství může skrze obyčejný vztah muže a ženy poukázat na význam, který překračuje hranice konečnosti. To se může stát pouze, když své manželství žijeme tak, že v něm hledáme Boha. Jsme-li pohlčeni poukazováním na nedostatky partnera, uniknou nám božská tajemství v manželském vztahu skrytá i lekce, díky kterým se v něm můžeme lecčemu přiučit.

V následující části zdůrazníme jednu konkrétní analogii, na níž předvedeme, jak mohou tyto symboly propojit naši zkušenost manželského života se životem víry a poučit nás o smyslu manželství. Zatímco další kapitoly budou zaměřené více „prakticky“, je třeba stručně probrat, co křesťanská víra o manželství učí a čím se manželství věřících odlišuje od manželství nevěřících. Tento rozdíl je jasně vidět na hlavní analogii mezi manželstvím a tajemstvími víry a tou je vztah Krista a Jeho církve.

Smíření

Existuje jedna rabínská historka o tom, jak se vybíralo místo pro Boží Chrám. Dva bratři obdělávali společně pole a úrodu mleli ve společném mlýně. Každý večer si rozdělili výtěžek a každý si odnesl svou porci domů. Jeden z bratrů byl svobodný a druhý byl ženatý a měl velkou rodinu. Ten svobodný si řekl, že jeho ženatý bratr určitě potřebuje víc obilí než on, a tak se jednou v noci tajně vplížil na bratrovu sýpku a dal mu tam nějaké obilí navíc. Ženatý si zase říkal, že jeho ubohý bratr nemá děti a nebude mít nikoho, kdo by se o něj ve stáří postaral. Dělal si o něj starosti, a proto mu každé noci tajně přidával trochu obilí do jeho sýpky.

Jedné noci se potkali na půli cesty mezi svými dvěma sýpkami a zjistili, co jeden druhému prováděli – a padli si do náruče. Podle té historky Bůh, když to uviděl, řekl: „Toto je svaté místo – místo lásky – tady chci, aby stál můj

chrám.“ Svaté místo je místo, kde se Bůh dává poznat svému lidu, „místo, kde se lidé navzájem objevují v lásce“.¹⁵

Manželství může být takovým svatým místem; místem, kde je skrze vzájemný vztah manželů tomuto světu hlášána Boží láska. Všimněte si, co je na příběhu dvou bratrů tak působivé: dva jedinci mají větší empatii k těžkostem toho druhého než k vlastním. Sobecké manželství je pravý opak: každý z partnerů v něm cítí vlastní bolest silněji a k bolesti toho druhého je necitlivý.

Ve vší té rozpolcenosti ohledně toho, zda je manželství druhořadým stavem či ne, mu církevní otcové nakonec alespoň přiznali, že je znamením, které poukazuje na jednotu Krista a jeho Církve a připomíná dar smíření – což je nejvyšším cílem manželství. Pavel se tomuto tématu věnuje v listu Efesanům (Ef 5,22–33).

Jeden z těchto raných církevních myslitelů, Augustin (354–430) jmenuje tři dobra manželství: potomstvo, vzájemnou věrnost a svátostnost (tj. nerozlučitelnost). Z těchto tří označuje to poslední (svátostnost) za nejvyšší. A to proto, že je možné být v manželském stavu a nemít potomky nebo nebýt věrný, ale není možné být v manželství, aniž by bylo nerozlučitelé, což je to, k čemu tato svátost jako znamení poukazuje. Dokud jsou manželé manžely, zobrazují (i když nedokonale) trvalou oddanost mezi Kristem a církví. Proto je zásadně důležité to zdůrazňovat.

Stovky let po Augustinovi na jeho výčet tří dober manželství reagovali angličtí reformátoři třemi „důvody“. Modlitební kniha z r. 1549 uvádí, že manželství je ustanoveno k rozmnožování, jako lék na smilstvo a k vzájemné podpoře.¹⁶ Tento poslední „důvod“ bohužel nahradil svátostnost (konkrétně symbol věrnosti mezi Kristem a církví) čímsi mnohem přízemnějším (tedy vzájemnou podporou).

Vědět, *proč* žijeme v manželství a *proč* bychom v něm měli zůstat, je zásadní. Klíčovou otázkou je toto: chceme k manželství přistupovat pouze z lidského hlediska, nebo s pohledem zaměřeným na Boha?

Budeme-li k němu přistupovat jen z lidského hlediska, zůstaneme v něm pouze, dokud plní naše pozemské potřeby, touhy a očekávání. Díváme-li se ale s pohledem zaměřeným na Boha, vytrváme v manželství proto, že tím oslavujeme Boha a zpřítomňujeme v hříšném světě Stvořitele, který nám daroval smíření.

Spíše než nahlížet na manželství jako na instituci k vzájemné podpoře je musíme vidět jako symbol té nejdůležitější zprávy, jakou kdy lidstvo dostalo: že existuje nadpřirozený vztah mezi Bohem a jeho lidem. Pavel tuto paralelu

¹⁵ Belden C. Lane, „Rabbinical Stories: A Primer on Theological Method“, *Christian Century*, 16. 12. 1981, 1307–1308.

¹⁶ Viz Derick Sherwin Bailey, *The Mystery of Love and Marriage* (New York: Harper, 1952), 101.

výslovně zmiňuje v listu Efesanům. Následující citaci jste pravděpodobně slyšeli stokrát, ne-li tisíckrát: „Muži, milujte své ženy, jako si Kristus zamiloval církev a sám se za ni obětoval, aby ji posvětil a očistil křtem vody a slovem; a tak si on sám připravil církev slavnou, bez poskvrny, vrásky a čehokoli podobného, aby byla svatá a bezúhonná“ (Ef 5,25–27).

Ačkoli teologicky také patřím k protestantům, musím na adresu svých dávných anglikánských bratří prohlásit, že jsem přesvědčen, že je velmi nešťastné a smutné, když se cosi tak vznešeného, jako žít obraz vztahu Krista a církve scvrkne na prožívání manželství pouze jako vztahu, který nám pomůže vystříhat se smilstva, zajistí, aby se množilo obyvatelstvo, a poskytne lék na samotu.

Ve skutečnosti jak Starý, tak Nový Zákon užívají manželství jako stěžejní analogii jednoty Hospodina a Izraele (Starý Zákon) a jednoty Krista a jeho církve (Nový Zákon). Je klíčové chápat tuto analogii do hloubky, aby nám pomohla definovat samotnou podstatu, na níž stojí křesťanské manželství. Věřím-li, že primárním účelem manželství je být modelem Boží lásky k církvi, vstoupím do tohoto vztahu a budu v něm se zcela novou motivací – s takovou, jakou naznačuje Pavel v druhém listu Korinťanům: „Proto nám také nadevše záleží na tom, abychom se mu líbili“ (2 Kor 5,9). Smyslem mého manželství pak bude líbit se Bohu.

Co se líbí Bohu?

Když Pavel píše, že nám „nadevše záleží na tom, abychom se mu líbili“, zodpovídá tím spoustu našich otázek. Zeptejte se deseti lidí na ulici na jejich životní cíl a dostanete obdivuhodnou směsici odpovědí.

Pro křesťana je „spalující touhou, jež ho pohání, a motivem všeho, co dělá,“¹⁷ jednat tak, aby se líbil Bohu – Pavel to nemohl říci jasněji. On ale neříká pouze to, že líbit se Bohu je jeho „spalující touhou“, ale předpokládá, že je tomu tak i u nás: „Proto nám také nadevše záleží na tom, abychom se mu líbili.“

Když je něco motivem veškerého našeho konání, řídíme se tím při každém svém rozhodování. A Pavel to říká zcela jasně: První otázkou, kterou bychom si měli klást, je: „Bude se tohle líbit Ježíši Kristu?“

Hlavním cílem manželství je (vedle štěstí, sexuálního vztahu, plození a výchovy dětí, vzájemné péče a společnosti, podpory a zaopatření) líbit se Bohu a přinášet mu potěšení. Je tedy výzvou žít zcela nesobecké sebedarování. Místo, abychom se ptali: „Co mě učiní šťastným/šťastnou?“, se máme ptát: „Co se

¹⁷ Philip E. Hughes, *The Second Epistle to the Corinthians*, New International Commentary on the New Testament (Grand Rapids: Eerdmans, 1982), 178.

bude líbit Bohu?“ A pro případ, že to nepochopíme ihned, Pavel o pár veršů dál zdůrazňuje: „... aby ti, kteří jsou naživu, nežili už sami sobě, nýbrž tomu, kdo za ně zemřel i vstal“ (2 Kor 5,15).

Jako křesťan nemám jinou volbu: jsem Ježíši Kristu zavázán žít pro Něho – žít tak, aby On byl mou největší touhou a hybnou silou mého života. Aby se to mohlo uskutečnit, musím denně umírat svým touhám – musím ukřižovat puzení uspořádat svá rozhodnutí a činy podle toho, co pro sebe považuju za nejlepší. Pavel to říká výslovně: „Stále nosíme na sobě znamení Ježíšovy smrti, aby i život Ježíšův byl na nás zjeven“ (2 Kor 4,10).

Stejně jako se nechal ukřižovat Ježíš, tak se musím i já nechat ukřižovat a vždy být tím, kdo na sobě nese znamení Ježíšovy smrti, aby Jeho nový život – Jeho motivace a cíl, to čemu On dává přednost – vládly všemu, co dělám.

Tato skutečnost mě vyzývá dívat se křesťanskýma očima i na svou partnerku: „A tak od nynějška už nikoho neposuzujeme podle lidských měřítek“ (2 Kor 5,16). Důvod je zřejmý: „Kdo je v Kristu, je nové stvoření. Co je staré, pominulo, hle, je tu nové!“ (2 Kor 5,17). Součástí této nové identity je také nová služba, která je dána každému křesťanu a je spjata s osobou Ježíše Krista: „To všecko je z Boha, který nás smířil sám se sebou skrze Krista a pověřil nás, abychom sloužili tomuto smíření“ (2 Kor 5,18).

Zamyslete se nad následujícím. Jádrem a podstatou Kristova poslání bylo smíření, které nás opět spojilo s Bohem. Naši odpovědi má být to, že se my sami staneme smířiteli. Podle C. K. Barretta smíření znamená „skončit s nenávisí a nevraživostí a nahradit je pokojem a dobrou vůlí“.¹⁸

Pavel zde jasně hovoří o šíření zvěsti o spáse. Nemůžeme však poctivě hlásat „ukončení nenávisí“ a „pokoj a dobrou vůli“, jsou-li naše manželství poznamenána rozvody, hádkami a nevraživostí. Cokoli v životě hlásám a konám, musí být v souladu s touto zprávou o smíření – a musí to být viditelné také v mých osobních vztazích, obzvláště v manželství.

Pokud žiju svůj manželský vztah v rozporu s tím, co hlásám, sabotuji cíl svého života, jímž má být líbit se Kristu a věrně plnit poslání hlásat smíření a přinášet světu radostnou zprávu, že skrze Krista můžeme dojít smíření s Bohem. Jestliže mne popohání to, co Pavel říká, že by mělo, pak se budu snažit budovat manželství, které pomáhá hlásat smíření – manželství, kde skrze vzájemný vztah, jenž je příkladem odpuštění, nezištné lásky a obětavosti, vlastně dochází ke vtělení radostné zvěsti o smíření.

Avšak to poslední, co bych chtěl světu hlásat, je, že jsem někoho přestal milovat a odmítám se pro něj nadále obětovat nebo že jsem zrušil slib, který jsem mu před lety dal. Není možné hlásat něco, co sami nežijeme.

¹⁸ C. K. Barrett, *A Commentary on the Second Epistle to the Corinthians*, Harper's New Testament Commentaries (New York: Harper, 1973).